

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2019-65-31>
УДК 336 (477)

Сидоренко О.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики,
Університет державної фіскальної служби України

Воленко В.Г.

аспірант,
Університет державної фіскальної служби України

Кумков Д.Л.

старший викладач кафедри
цивільного права та процесу,
Університет державної фіскальної служби України

Sidorenko Alexey, Volenko Valery, Kumkov Dmitry
State Fiscal Service of Ukraine

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ КАТЕГОРІЯМИ
«БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС» ТА «ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ»**

**THEORETICAL CHARACTERISTICS OF DEFINITION OF INTERACTION BETWEEN
CATEGORIES "BUDGET PROCESS" AND "STATE FINANCIAL CONTROL"**

У статті, на основі узагальнення результатів наукового дослідження, проведено огляд теоретичних і емпіричних джерел та здійснено аналіз внутрішнього змісту категорій «бюджетний процес» та «державний фінансовий контроль», визначено взаємозв'язки між ними. Сформоване авторське визначення понять «бюджетний процес» та «державний фінансовий контроль» з позиції їх взаємодії при забезпеченні формування і виконання державного та місцевих бюджетів в Україні. Зокрема встановлено, що місце державного фінансового контролю в бюджетному процесі є першочерговим і проваляється наступним чином. Ключовою ознакою державного фінансового контролю

є діяльність органів державної влади й державного управління, яка полягає в контролі дотримання норм, стандартів і принципів управління фінансовими ресурсами держави, що буде забезпечувати своєчасне та повноцінне виконання бюджетного процесу. Також запропоновані теоретико-утилітарні рекомендації щодо удосконалення бюджетного процесу в Україні шляхом збільшення ролі в ньому державного фінансового контролю.

Ключові слова: бюджетний процес, державний фінансовий контроль, фінансова децентралізація, взаємозв'язки, державний бюджет, національна економіка, державні фінанси, місцеві фінанси.

В статті, на основі обобщення результатів наукового дослідження, проведено огляд теоретических и эмпирических источников и осуществлен анализ внутреннего содержания категорий «бюджетный процесс» и «государственный финансовый контроль», определены взаимосвязи между ними. Сложившееся авторское определение понятий «бюджетный процесс» и «государственный финансовый контроль» с позиции их взаимодействия при обеспечении формирования и выполнения государственного и местных бюджетов в Украине. В частности установлено, что место государственного финансового контроля в бюджетном процессе является первоочередной и проваляется следующим образом. Ключевым признаком государственного финансового контроля является деятельность органов государственной власти и государственного управления, заключается в контроле соблюдения норм, стандартов и принципов управления финансовыми ресурсами государства, будет обеспечивать своевременное и полноценное выполнение бюджетного процесса. Также предложены теоретико-утилитарные рекомендации по совершенствованию бюджетного процесса в Украине путем увеличения роли в нем государственного финансового контроля.

Ключевые слова: бюджетный процесс, государственный финансовый контроль, финансовый децентрализация, взаимосвязи, государственный бюджет, национальная экономика, государственные финансы, местные финансы.

The article summarizes the theoretical and empirical sources and analyzes the internal content of the categories "budgetary process" and "state financial control", and interrelations between them. The author's definitions of the terms "budget process" and "state financial control" have been formed from the point of view of their interaction while ensuring the formation and implementation of state and local budgets in Ukraine. In particular, it has been established that the place of state financial control in the budget process is of the highest priority and fails as follows. The key feature of public financial control is the activity of public authorities and public administration, which is to control compliance with the rules, standards and principles of financial resources management of the state, which will ensure timely and full implementation of the budget process. The authors have proved that the effectiveness of financial control is possible only if it is given the status of a budgetary policy instrument in the field of budgetary and intergovernmental budgetary relations. However, most fiscal policy definitions do not refer to public financial control. It is established that, despite the obvious role of public financial control in the country's budgetary process, their interconnection is not normative, which leads to various contradictions in practice, and requires appropriate changes to the current legislation. According to the results of the study, theoretical and utilitarian recommendations for improving the budget process in Ukraine by enhancing the role of state financial control in it have been proposed. In particular, it is determined that there are many unresolved issues in the planning and further implementation of the budget process in Ukraine, which are related to the lack of a clear perception of the role of the state financial control in it. One of the ways to improve the situation should be to strengthen the state financial control in the implementation of the budget process, which will facilitate the efficient, economical, efficient, legal and transparent use of the state's financial resources. It is also necessary to clearly spell out the goals and objectives of the state financial control in the context of budget legislation, and to give the executive bodies the relevant powers to fulfill these tasks.

Key words: budget process, state financial control, financial decentralization, interconnections, state budget, national economy, state finances, local finances.

Постановка проблеми. Становлення України як правової, соціально-демократичної держави вимагає своєчасного і повного формування публічних грошових фондів. Бюджетна система безпосередньо визначає соціально-економічний розвиток країни. Зна-

чення наповненості та виконання Державного та місцевих бюджетів для сучасної України вимірюється не лише економічними показниками доходів та видатків, але й тим, що вони впливають на соціально-економічний розвиток регіонів та їх фінансову забезпеченість.

Отже, за таких умов потрібно, щоб бюджетний процес забезпечував реалізацію конституційного принципу побудови бюджетної системи України на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами. Державний фінансовий контроль виступає одним з вагомих чинників досягнення поставлених цілей бюджетної політики. Так, в сучасних умовах, державний фінансовий контроль за виконанням бюджетів всіх рівнів являє собою не тільки комплексну оцінку сфери фінансів, але і роботу місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, особливо щодо їх спроможності забезпечити регіон коштами, та найважливіше – у виявленні додаткових джерел наповнення бюджетів за рахунок прийняття управлінських рішень, що сприятимуть ефективності контролю процесів формування та використання їх ресурсів.

Відповідно, побудова ефективної системи державного фінансового контролю в сучасних умовах забезпечить належне формування дохідної частини їх бюджетів та законне і ефективно використання накопичених ресурсів. Це, в свою чергу, забезпечить зростання рівня їх економічної безпеки та сприятиме економічному зростанню країни. Як бачимо, бюджетний процес і державний фінансовий контроль перебувають у тісному взаємозв'язку та визначають ефективність один одного. Це вимагає чіткого розуміння на всіх рівнях цієї взаємодії при прийнятті відповідних управлінських рішень, розуміння внутрішньої суті цих категорій та чіткого уявлення про їх взаємозв'язки. Все це свідчить про актуальність обраної тематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням та удосконаленням теорії бюджетного процесу займалися такі вітчизняні вчені як: О. Василик, В. Дем'янишин, О. Кириленко, І. Луніна, Ц. Огонь, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, В. Суторміна, Л. Тарангул, В. Тропіна, В. Федосов, І. Чуніцька, С. Юрій та ін.

Вивчення та розкриття проблем у роботі системи органів, уповноважених на здійс-

нення фінансового контролю за виконанням місцевих бюджетів та їх повноважень, у фаховій літературі розкривали Л. Гуцаленко, В. Максимова, О. Ніколаєва, Т. Рева, О. Сунцова й інші вчені. Вагомий внесок у розробку проблеми фінансового контролю в бюджетній сфері зробили вчені-економісти: О. Барановський, Е. Вознесенський, П. Петренко, В. Родіонова, С. Рябухін, А. Саунін, В. Симоненко, І. Стефанюк, В. Шлейников та ін. Проведені зазначеними авторами дослідження, мають вагому наукову та практичну цінність, але є вузькопрофільними і розкривають окремо питання бюджетного процесу чи державного фінансового контролю, не приділяючи належної уваги взаємозв'язкам між ними. Відповідно питання державного фінансового контролю в бюджетному процесі потребує подальшого вивчення та удосконалення, що ще раз підтверджує актуальність тематики дослідження.

Мета дослідження. Метою статті є проведення на основі узагальнення результатів наукового пошуку та аналіз джерел з теоретичними та емпіричними даними, здійснення дослідження внутрішнього змісту категорій «бюджетний процес» та «державний фінансовий контроль», визначення взаємозв'язків між ними.

Виклад основного матеріалу. В Україні процес формування Державного та місцевого бюджетів – досить складний та тривалий. У ньому бере участь велика кількість державних органів усіх рівнів, наукових установ, зарубіжних та вітчизняних фахівців, політичних партій і громадянських об'єднань. При складанні бюджету аналізуються недоліки минулих років, здійснюється пошук більш ефективних шляхів використання досить обмежених фінансових ресурсів, також враховується прогноз економічного та соціального розвитку держави та визначаються спрогнозовані показники національної економіки країни на майбутній період.

Для розуміння сутності поняття «бюджетний процес» потрібно розглянути його визначення вітчизняними та зарубіжними науковцями. За результатами проведеного ретроспективного дослідження відповідних

літературних та нормативно-правових джерел можна дійти висновку, що визначення бюджетного процесу розглядається через його стадії. На законодавчому рівні поняття бюджетного процесу закріплено в ст. 2 Бюджетного кодексу України, а саме як «регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства» [2]. В своїх працях подібного трактування поняття «бюджетного процесу» дотримуються вчені-економісти, такі як: Л. Клець [8, с. 47], Ю. Пасічник [13, с. 441], В. Федосов [3, с. 834] та ін. Проте варто відзначити, що в науковій та фаховій літературі є й інші думки з приводу визначення поняття «бюджетного процесу» (таблиця 1).

Як бачимо з представленої таблиці, на сьогодні наука не виробила однозначного підходу до трактування категорії «бюджетний процес». Кожен з авторів визначає її у відповідності зі специфікою свого дослідження,

що ускладнює її розуміння на практиці при прийнятті відповідних управлінських рішень. У зв'язку з цим ми пропонуємо наступний узагальнений та легкий для сприйняття на практиці підхід до визначення цього поняття.

Бюджетний процес – це діяльність законодавчо визначених та уповноважених державних інституцій по здійсненню планування дохідної та видаткової частин бюджету відповідного рівня на визначений період та контролю за його виконанням.

Так, проаналізувавши визначення бюджетного процесу, можна дійти висновку, що це діяльність органів влади щодо складання, виконання та оцінки отриманих результатів, а також контроль на кожній стадії бюджетного процесу. Саме контроль з боку держави забезпечує позитивний вплив на рівень фінансово-бюджетної дисципліни розпорядників бюджетних коштів, а також може сприяти підвищенню результатів використання бюджетних коштів. Останній реалізується у формі державного фінансового контролю

Таблиця 1

Визначення сутності поняття «бюджетний процес»

Автор, джерело	Визначення поняття «бюджетний процес»
А. Анісімов [1, с. 411]	Це хронологічно зумовлена організаційно-правова діяльність державних органів зі складання, затвердження та виконання бюджету, основними факторами функціонування якого є: динамічність, участь у ньому всіх органів державної влади й управління, конституційно-правові норми, сукупність матеріальних норм, систему техніко-організаційних нормативів видатків, діючих стабільно протягом тривалого періоду, наявність історично зумовленої та упорядкованої системи державного механізму із суворим розподілом функцій, прав і обов'язків усіх органів.
О. Орлюк [11, с. 169]	Це сукупність дій уповноважених на основі норм бюджетного права органів державної влади та місцевого самоврядування зі складання, розгляду, затвердження і виконання бюджету, а також зі складання, розгляду і затвердження звіту про його виконання.
І. Януль [19, с. 25].	Це постійний процес визначення пріоритетів держави, її завдань та функцій на певному етапі, розроблення відповідних цільових програм, формування управлінських стратегій, оцінки ефективності бюджетних коштів, контролю за дотриманням бюджетного законодавства та виконанням бюджетних повноважень
К. Павлюк [12, с. 60-61]	Це діяльність законодавчих, виконавчих і судових органів влади, пов'язана з формуванням цілей і завдань бюджетної політики на наступний бюджетний рік і середньострокову перспективу, складанням, розглядом і затвердженням бюджетів, оцінкою отриманих результатів і контролем на всіх цих етапах, організацією управління такою діяльністю
В. Дем'янишин [6, с. 35]	Це діяльність органів державної влади, державного управління, місцевого самоврядування та усіх учасників бюджетних відносин, що здійснюється на основі відповідних принципів, положень, заходів, методів та засобів, регулюється правовими нормами і пов'язана зі складанням, розглядом, затвердженням, виконанням, підготовка і затвердженням звітів про виконання бюджету держави й усіх його ланок

Джерело: розроблено авторами

спеціальними уповноваженими на це державними інституціями у визначеному діючим законодавством порядку.

Результативність бюджетного процесу перебуває у тісному взаємозв'язку з результативністю державного фінансового контролю, оскільки останній забезпечує реалізацію такої його частини як контроль за формуванням дохідної та використанням видаткової частин. Це є свідченням тісного взаємозв'язку між державним фінансовим контролем та бюджетним процесом, наявністю впливу від прийнятих управлінських рішень в одній з цих сфер на іншу, що вимагає чіткого розуміння змісту державного фінансового контролю на практиці. Відповідно визначивши категорію «бюджетний процес» необхідно розкрити внутрішню суть поняття «державний фінансовий контроль» оскільки його місце тут нормативно не визначено.

Окрім цього, варто відзначити, що на законодавчому рівні відсутнє закріплення поняття

«державний фінансовий контроль», що призводить до його вільного трактування та до дискусій і суперечок. Тому для підвищення ефективності управління державними фінансами, яке має вирішальне значення для відновлення зростання економіки України, суспільного добробуту та євроінтеграції країни, потрібно чітко визначити поняття державного фінансового контролю, який має відбуватися на кожній стадії бюджетного процесу. Розглянемо більш детально визначення поняття «державний фінансовий контроль» в науковій літературі (таблиця 2).

Проаналізувавши визначення державного фінансового контролю в науковій та фаховій літературі, найчастіше спостерігаються такі підходи:

- це функція державного управління;
- це діяльність органів державної влади і управління;
- це система економічних відносин, контрольних дій, спостереження і перевірки.

Таблиця 2

Визначення сутності поняття «державний фінансовий контроль»

Автор, джерело	Визначення поняття «державний фінансовий контроль»
Ю. Слободяник [17]	Це одна з найбільш важливих функцій державного управління, яка полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування і ефективного використання фінансових ресурсів держави для досягнення поставлених нею цілей у сфері розподільчих відносин
Ю. Пивовар [14, с. 19]	Це діяльність органів державної влади щодо забезпечення законності і фінансової дисципліни та інформування громадськості у сфері управління державними фінансовими ресурсами та фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання
І. Філон [18]	Це інститут суспільного (державного) сектора, що забезпечує контроль за процесом формування і використання державних (включаючи муніципальні) фінансових і матеріальних коштів, здійснює аналіз ефективності використання державних ресурсів всіх видів, здатний законними дорогами захищати фінансові інтереси держави і його громадян, стимулювати ефективніше використання державних і муніципальних коштів.
Н. Виговська, О. Стеблянюк [4]	Це система економічних відносин, спрямованих на забезпечення законності, ефективності, економічної доцільності формування, розподілу і використання фінансових ресурсів держави і суб'єктів місцевого самоврядування з метою ефективного соціально-економічного розвитку країни та окремих регіонів.
В. Піхоцький [15]	Це багатоаспектна система спостереження і перевірки законності, доцільності, раціональності та ефективності процесів формування і використання фінансових ресурсів на будь-якому рівні управління для оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень і досягнення на цій основі економічного прогресу
Н.І. Рубан, І.Б. Стефанюк [16, с. 22-23]	Особлива управлінська функція держави, реалізація якої передбачає встановлення правових норм, які визначають порядок використання суб'єктами господарювання фінансових ресурсів, проведення моніторингу чи інших контрольних дій за дотриманням цих норм, виявлення правопорушень у частині використання фінансових ресурсів, їх усунення, блокування незаконних фінансових операцій і здійснення заходів щодо компенсації збитків, завданих державі, суб'єктам господарювання та громадянам

Джерело: розроблено авторами

Як бачимо, державний фінансовий контроль являє собою систему економічних відносин, спрямованих на забезпечення законності, ефективності, економічної доцільності проведення бюджетного процесу як на державному, так і на місцевому рівнях, а також контроль та управління іншими фінансовими ресурсами країни з метою її ефективного соціально-економічного розвитку в цілому та окремих регіонів зокрема. Він фактично реалізує контрольний сегмент бюджетного процесу.

При цьому можна констатувати, що на сьогоднішній день всі існуючі наукові підходи до визначення сутності державного фінансового контролю не розкривають дане поняття повною мірою та не дають єдиного комплексного уявлення про його суть, та нормативно не закріплені. Враховуючи все вищесказане, відзначимо, що на сьогодні виникає необхідність забезпечення однозначності трактування сутності категорії «державний фінансовий контроль». Відповідно до цього, з метою усунення існуючих у досліджуваній сфері протиріч, ми пропонуємо наступне визначення сутності даного поняття.

Державний фінансовий контроль – це частина фінансового контролю, яка здійснюється спеціально-уповноваженими державними органами у процесі формування і використання державних фінансових ресурсів та активів.

В той ж час, для розуміння ролі державного фінансового контролю в бюджетному процесі, необхідно чітко розуміти його мету. Остання в науці і на практиці чітко не визначається. Так, В. Невідомий метою державного фінансового контролю вважає виявлення відхилень від прийнятих законів, стандартів, визначеної ефективності, доцільності й економності управління фінансовими ресурсами [9, с. 247]. Водночас М. Никонович стверджує, що сутність державного фінансового контролю проявляється через основні завдання, якими є виявлення будь-яких відхилень від установлених правил у процедурах управління державними фінансовими потоками [10, с. 250]. В свою чергу, І. Дрозд, В. Шевчук головною метою фінансового контролю (в тому числі державного) вважають сприяння зростанню секторів

і галузей національної економіки шляхом стеження за досягненнями цільових орієнтирів та перевірки дотримання обмежувальних параметрів їх розвитку на мікро- й макроекономічному рівнях [7, с. 23].

Узагальнюючи зазначені підходи можна зробити висновок, що основною метою державного контролю є забезпечення дотримання законодавства при формуванні дохідної та реалізації видаткової частин бюджету у ході бюджетного процесу.

Роль державного фінансового контролю в бюджетному процесі також підкреслюється і його об'єктами. Так, науковці до об'єктів державного фінансового контролю відносять:

- державні фінансові ресурси, фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання всіх форм власності [14, с. 19];
- процес формування і використання державних фінансових ресурсів [15; 17; 18] (включаючи муніципальні) і матеріальних коштів [18];
- формування, розподіл і використання фінансових ресурсів держави і суб'єктів місцевого самоврядування [4];
- формування, розподіл, володіння, використання, відчуження державних активів [5].

Узагальнюючи, можна констатувати, що основним об'єктом державного фінансового контролю є елементи бюджетного процесу всіх рівнів.

Загалом, місце державного фінансового контролю в бюджетному процесі є першочерговим і проваляється наступним чином. Ключовою ознакою державного фінансового контролю є діяльність органів державної влади й державного управління, яка полягає в контролі дотримання норм, стандартів і принципів управління фінансовими ресурсами держави, що буде забезпечувати своєчасне та повноцінне виконання бюджетного процесу.

Часто порушення бюджетного законодавства є лише способом здійснення більшої кількості суспільно небезпечних правопорушень, до яких можна віднести привласнення цільових бюджетних коштів, у тому числі з використанням можливостей комп'ютерної техніки, нецільове їх використання. Багато в чому такого роду правопорушення стали

можливими через їх нерегульованість або недостатню урегульованість правом. Це ставить перед законодавцем завдання подальшого розвитку норм, спрямованих на посилення бюджетного контролю і взаємодії правоохоронних органів з різними контрольними органами в процесі здійснення фінансового контролю, що дасть змогу не лише виявити і присікти, але й запобігти здійсненню правопорушень у бюджетній сфері [20].

В свою чергу, дієвість фінансового контролю можлива лише у разі надання йому статусу інструмента бюджетної політики, що проводиться у сфері бюджетних і міжбюджетних відносин. Проте, в переважній більшості визначень бюджетної політики не говориться про державний фінансовий контроль.

Державний фінансовий контроль реалізується представницькими органами влади при розгляді, затвердженні та виконанні бюджетів. Попередній фінансовий контроль проводиться відповідними органами за допомогою процедури санкціонування, поточний фінансовий контроль здійснюється при процедурі фінансування, а формою подальшого фінансового контролю є розгляд і затвердження звітів про виконання бюджетів. Отже, відповідні стадії врегульовані таким чином, щоб забезпечувати державний фінансовий контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Разом з тим існують різновиди фінансового контролю у бюджетній сфері, що відокремлені від процесуальних відносин, які відповідають стадіям бюджетного процесу. Мова йде про органи державного фінансового контролю (наприклад

Міністерство фінансів України, Рахункова палата, Державна аудиторська служба України, Державна фіскальна служба України, органи Державної казначейської служби України), які здійснюють подальший контроль. Зазвичай, ці контрольні дії співпадають за часом зі стадіями виконання бюджетів, однак сам контроль не ототожнюється з ними. Контрольна діяльність відповідних органів залишається допоміжною, утворюючи певні процесуальні відносини, що якісно відрізняються від відносин щодо виконання бюджетів.

Але не дивлячись на очевидність ключової ролі державного фінансового контролю в бюджетному процесі країни їх взаємозв'язок нормативно не закріплений, що призводить до різних суперечностей на практиці, та потребує прийняття відповідних змін до діючого законодавства.

Висновки. Загалом, проведене дослідження дає змогу визначити, що у плануванні та подальшій реалізації бюджетного процесу в Україні, є багато невирішених проблем, які пов'язані з відсутністю однозначного сприйняття ролі в ньому державного фінансового контролю. Одним з напрямів покращення ситуації має стати закріплення державного фінансового контролю при здійсненні бюджетного процесу, що буде сприяти ефективному, економному, результативному, законному і прозорому використанню фінансових ресурсів держави. Також потрібно чітко прописати цілі та завдання державного фінансового контролю в розрізі бюджетного законодавства, надати виконавчим органам відповідні повноваження щодо реалізації цих завдань.

Список літератури:

1. Анисимов А.А. Финансовое управление и бюджетный процесс в капиталистических странах. Ч. 2: Проблемы бюджетного процесса. Москва, 1976. 544 с.
2. Бюджетний кодекс України: станом на 01.01.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 03.02.2019).
3. Бюджетный менеджмент : підручник. Федосов В., Опарін В., Сафонова Л. та ін. Київ : КНЕУ, 2004. 864 с.
4. Виговська Н., Стебляно О. Державний фінансовий контроль у системі регулювання земельних відносин. *Галицький економічний вісник*. 2012. № 4(37). С. 104-111.
5. Гуцаленко Л.В., Коцупатрий Л.В. Формування економічної сутності державного фінансового контролю. *Збірник наукових праць Вінницького ДАУ*. 2008. Вип. 36. С. 300-305.
6. Дем'янишин В.Г. Концептуальні засади бюджетного процесу в Україні. *Фінанси, облік, банки*. 2007. № 13. С. 30-37.

7. Дрозд І.К., Шевчук В.О. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. Київ. 2007. 304 с.
8. Клець Л.Є. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. Київ, 2007. 640 с.
9. Невідомий В.І. Перспективи розвитку незалежного фінансового контролю в системі органів державного управління. Збірник праць всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку державного контролю і аудиту в Україні». Київ, 2009.
10. Никонович М.О. Необхідність системної стандартизації державного фінансового контролю. Збірник праць всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку державного контролю і аудиту в Україні». Київ, 2009.
11. Орлюк О.П. Фінансове право : навч. посібник. Київ, 2003. 528 с.
12. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України : монографія. Київ : НДФІ, 2006. 584 с.
13. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ, 2008. 670 с.
14. Пивовар Ю.І. Організаційно-правові засади взаємодії міліції і органів фінансового контролю: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2008. 19 с.
15. Піхоцький В.Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики : монографія. Львів : Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2014. 336 с.
16. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит: інтегрований навчально-агестаційний комплекс. П.К. Германчук, І.Б. Стефанюк, Н.І. Рубан та ін. Київ : НВП «АВТ», 2004. 424 с.
17. Слободяник Ю.Б. Державний аудит в Україні: теорія, методологія, організація: дис. ... доктора екон. наук: 08.00.09 / Одеський нац. екон. ун-т. Одеса, 2014. 589 с.
18. Филон И.Л. Налоговый контроль как специфическое направление финансового контроля. *Финансы и кредит*. 2010. № 8(392). С. 36-43.
19. Януль І.Є. Бюджетний процес в Україні та напрями його вдосконалення. *Фінанси України*. 2005. № 9. С. 25-29.
20. Яцкін Р.О. Бюджетний контроль як засіб виявлення і захід попередження порушень бюджетного законодавства України. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2013. № 4 (42). С. 56-61.

References:

1. Anisimov A.A. (1976) *Fynansovoe upravlenye y biudzhethny protsess v kapytalystycheskykh stranakh* [Financial Management and the Budget Process in the Capitalist Countries]. Part 2: Problems of the budget process. Moscow, 544 p.
2. *Biudzhethnyi kodeks Ukrainy: stanom na 01.01.2019* [Budget Code of Ukraine: as of 01.01.2019]. URL: <http://law.work.gov.ua>. (accessed on: 02.02.2019).
3. Fedosov V., Oparin V., Safonova L. (2004) *Biudzhethnyi menedzhment* [Budget management]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian).
4. Vygovskaya N., Steblyanka O. (2012) *Derzhavnyi finansovyi kontrol u systemi rehuliuвання zemelnykh vidnosyn* [State financial control in the system of regulation of land relations]. *Galician Economic Bulletin*, no. 4 (37), pp. 104-111.
5. Gutsalenko L.V., Kotsupatriy L.V. (2008) *Formuvannya ekonomichnoyi sutnosti derzhavnogo finansovogo kontrolyu* [Formation of economic essence of state financial control]. *Collection of scientific works of the Vinnitsa GAU*, vol. 36, pp. 300-305.
6. Demianishin V.G. (2007) *Kontseptualni zasady biudzhethnoho protsesu v Ukraini* [Conceptual principles of the budget process in Ukraine]. *Finance, accounting, banks*, no 13, pp. 30-37.
7. Drozd I.K., Shevchuk V.A. (2007) *Derzhavnyi finansovyi kontrol* [State financial control]. Kiev. (in Ukrainian).
8. Kletz L.E. (2007) *Biudzhethnyi menedzhment* [Budget Management]. Kyiv. (in Ukrainian).
9. Unknown V.I. (2009) *Perspektyvy rozvytku nezalezhnogo finansovoho kontrolyu v systemi orhaniv derzhavnogo upravlinnia* [Prospects for the development of independent financial control in the system of public administration]. Collection of Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference "The Current State and Prospects of Development of State Control and Audit in Ukraine". Kiev. (in Ukrainian).

10. Nikonovich M.O. (2009) Neobkhdnist system standartyzatsii derzhavnoho finansovoho kontroliu [The need for systematic standardization of state financial control]. Collection of Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference “The Current State and Prospects of Development of State Control and Audit in Ukraine”. Kiev. (in Ukrainian).
11. Orlyuk O.P. (2003) Finansove pravo: navch. posibnyk [Financial Law]. Kyiv. (in Ukrainian).
12. Pavlyuk K.V. (2006) Biudzheth i biudzhetni protses v umovakh tranzitivnoi ekonomiky Ukrainy: monohrafiia [Budget and budget process in the conditions of the transitive economy of Ukraine]. Kyiv: Scientific Research Institute.
13. Pasichnyk Yu.V. (2008) Byudzhetna systema Ukrayiny: navch. posib. 2-he vyd., pererob. i dop. [Budget system of Ukraine: study. specials 2nd ed., Remaking. and ext.] Kyiv. (in Ukrainian).
14. Pivovar Y.I. (2008) Orhanizatsiino-pravovi zasady vzaiemodii militsii i orhaniv finansovoho kontroliu: avtoref. dys. na zdobuttia naukovoho stupenia kand. yuryd. nauk: 12.00.07. [Organizational and legal principles of interaction between police and financial control bodies: author. diss. for the degree of Cand. lawyer. Sciences: 12.00.07]. Kyiv. (in Ukrainian).
15. Pihotsky V.F. (2014) Systema derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini: kontseptualni zasady teorii ta praktyky [The system of state financial control in Ukraine: conceptual foundations of theory and practice]. Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic National University. (in Ukrainian)
16. Germanchuk P.K., Stefaniuk I.B., Ruban N.I. (2004) Derzhavnyi finansovy kontrol: reviziia ta audyt: intehrovanyi navchalno-atestatsiinyi kompleks [State financial control: audit and audit: integrated training and certification complex]. Kyiv: Scientific-Production Company "AVT". (in Ukrainian).
17. Slobodian Y.B. (2014) Derzhavnyi audyt v Ukraini: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia: dys. ... doktora ekon. nauk: 08.00.09 [State audit in Ukraine: theory, methodology, organization: diss. ... Doctor of Economics. Sciences: 08.00.09]. Odessa National. econom. Univ. Odessa (in Ukrainian).
18. Filon I.L. (2010) Nalohovii kontrol kak spetsyficheskoe napravlenye fynansovoho kontroliia [Tax control as a specific area of financial control]. *Finance and credit*, no. 8 (392), pp. 36-43.
19. Janul I.E. (2005) Biudzhetni protses v Ukraini ta napriamy yoho vdoskonalennia [Budget process in Ukraine and directions for its improvement]. *Finance of Ukraine*, no 9, pp. 25-29.
20. Yatskin R.O. (2013) Biudzhetni kontrol yak zasib vyjavlennia i zakhid poperedzhennia porushen biudzhethnoho zakonodavstva Ukrainy [Budget control as a means of detecting and preventing violations of budget legislation of Ukraine]. *State and regions. Series: Right*, no. 4(42), pp. 56-61.